

Plakāts ar Aalto-Tongji dizaina rūpnīcas filosofiju «Viss, kas mums vajadzīgs, ir mīlestība, bizness, dizains un inženierzinātnes» sveic Šanhajas Somu-ķīniešu centra (SFC) apmeklētājus. www.sinofinnish-centre.org.

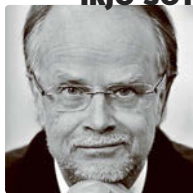
Aalto-Tongji dizaina rūpnīca balstās vietu, ideju, pieeju un cilvēku dažādībā. SFC vadītāji-profesori Yrjö Sotamaa un Lou Yongqi.

Ālto Universitātes tapšana

TEKSTS YRJÖ SOTAMAA, PROFESORS

IRJÖ SOTAMĀ (YRJÖ SOTAMAA)

Arhitekts, Emeritus profesors Dizaina Inovācijā Ālto Universitātes Mākslas un dizaina skolā, profesors un dekāns Tongdži Universitātes Dizaina

un inovācijas koledžā Šanhajā (Tongji University College of Design and Innovation in Shanghai), ir bijis Helsinku Mākslas un dizaina universitātes (TAIK) prezidents un padomnieks universitātes Austrijā, Dānijā un Korejā.

Somijas universitātēs 2010. gads iezīmēja radikālas pārmaiņas dizaina izglītībā un attīstībā, jo tika radīta Ālto Universitāte (AALTO UNIVERSITY), jauna un ambicioza mācību iestāde, kurā dizains un māksla sastopas ar zinātni, tehnoloģiju un biznesu. Jauno produktu radija trīs atzītākās Somijas universitātes – Mākslas un dizaina universitāte (University of Art and Design – TAIK), Helsinku Ekonomikas augstskola (Helsinki School of Economics – HSE) un Helsinku Tehnoloģiju universitāte (Helsinki University of Technology – TKK). Ideja apvienot trīs prestižas universitātes ar senu vēsturi un spēcīgām identitātēm

izriet no Somijas Nacionālā dizaina politikas, kas tika formulēta 2000. gadā. Jau sešdesmitajos gados Anti Nurmiesniemi, viens no ievērojamākajiem somu dizaineriem, bija neapmierināts ar viedokļu atšķirībām starp dizaineriem, inženieriem un biznesa pārstāvjiem. Viņaprāt, nesaprašanās noveda pie daudzu inovācijas procesu izgāšanās, un tas liedza uzņēmumiem gūt labumu no dizaina pakalpojumiem. Tādējādi gan uzņēmumi, gan Somija izniekoja savus resursus.

Domājot par TAIK attīstību, es atminos Anti stāstu par diskusijām ar HSE prezidentu. Būdams slavens un jauns dizainers, Anti sacīja viņam, ka dizains kļuvis par nozīmīgu priekšnoteikumu uzņēmumu sekmēm un biznesa vadītājiem būs jāpaplašina zināšanas par dizainu. Prezidents aplūka un kļuva nervozs, bet pēc pauzes teica: «Jā. Es to sāku saprast. Mūsu skolas porcelāna apgleznošanas kluba cilvēki varētu būt ieinteresēti dizainā.» Proti tolaik dizains saistījās vienīgi ar skaistām dekorācijām.

Somijai par laimi, daudzas lietas ir gājušas uz augšu. Nacionālā dizaina politika un starpdisciplināras sadarbības programmas TAIK, HSE un TKK paspārnē padarījušas biznesmeņus ziņošākus par dizaina potenciālu. Starptautiskā Dizaina biznesa vadības programma (International Design Business Management Program – IDBM), ko es sāku 1985. gadā, bija jaunās Ālto Universitātes pilotprojekts. Mūsu studenti ir atzinuši IDBM par labāko studiju pieredzi, un žurnāls «Business Week» to ierindo starp pasaulē labākajām. Uzņēmumi labprāt algo programmas absolventus viņu starpdisciplināro prasmju un sadarbības iemaņu dēļ.

Otra situācija, kurā starpdisciplināras programmas bruģēja ceļu Ālto Universitātes tapšanā, bija Helsinku Radošās uzņēmējdarbības augstskola (Helsinki School of Creative Entrepreneurship – HSCE), kas sākās 2006. gadā ar Somijas Tehnoloģiju industriju fonda atbalstu. HSCE darbība ir rezultējusies veiksmīgu uzņēmumu izveidē, kā arī Ālto Uzņēmējdarbības biedrībā, kas studentu vadībā kļuvusi par uzņēmējdarbības dzinējspēku.

Daudzas starpdisciplināras programmas, ko TAIK ir aizsācis, tajā skaitā Somijas Nacionālā dizaina politika, kas integrē dizainu inovatīvās sistēmās, iedrošinājušas mani uz dizaina domāšanu raudzīties plašāk. Starpdisciplināritāte ir gaužām svarīga inovāciju radīšanai, uzņēmējdarbības stratēģiju veidošanai un radošuma stiprināšanai korporatīvās kultūras ietvaros. Dizaina holistiskā domāšana savieno cilvēku sapņus un nākotni.

Šodien izaicinājums ir attīstīties pasaulē, kurā piedzīvojam vēl nebijušu mēroga pārmaiņas. Paātrinājums radījies pieaugošu

distanci starp tradicionālajām zināšanām un jaunajām problēmām. Turklāt mēs piedzīvojam arvien sīvāku globālo konkurenci. Kā tik neliela valsts kā Somija var saglabāt savas pozīcijas mainīgajā pasaulē? Nevajadzētu apzīlēt no pašreizējā novērtējuma globālo inovāciju, izglītības (PISA) vai konkurētspējas rangos. Slava viegli pāriet, un «Nokia» tam ir skumjš piemērs.

Kā neatliekama vajadzība atjaunot valsts augstākās izglītības sistēmu nāca mans ierosinājums izveidot inovāciju universitāti, apvienojot TAIK, HSE un TKK. Reakcija bija pretrunīga, mani kolēģi TAIK teica: «Tu acimredzot meklē sev ienaidniekus.»

Mākslas studenti uztraucās par to, ka mākslas vērtības jaunajā universitātē netiks ņemtas vērā. Parlamentā tika rīkotas demonstrācijas ar uzsaucienu: «Nodarbojieties ar mīlestību, nevis ar inovācijām!» Gan TKK, gan HSE šaubījās, un mācībspēki sacīja, ka viņi nevēlas nodarboties ar inovācijām, kas šķita bistama ideja, nerunājot par universitāšu apvienošanu. Bija manāma arī skaudība attiecībā uz ievērojamo papildu finansējumu, kas tika apsolīts jaunajai universitātei.

Biznesa mediji, vadošie uzņēmumu vadītāji un izglītības ministrs reaģēja pozitīvi. Pēc viņa domām, beidzot bija ideja, kas varētu nest radikālas pārmaiņas!

Darba grupu vadīja visietekmīgākais ierēdnis Somijā, Finanšu ministrijas valsts sekretārs, tajā ietilpa trīs universitāšu prezidenti, uzņēmēji, kā arī ministriju pārstāvji.

Mēs ierosinājām, ka: 1) jaunā universitāte būtu privāts nodibinājums (tajā laikā visas universitātes Somijā bija valsts pakļautībā), 2) universitātes finansējums tiktu dubultots, 3) universitātes fondam tiktu piešķirts 700 miljonu eiro ziedojums, 4) universitātes vadības sistēma tiktu mainīta (uz ārējo, nevis iekšējo padomi), 5) tā tiktu veidota uz skolu modeļa bāzes, 6) visas pārmaiņas būtu veicamas līdz 2010. gadam. Visbeidzot universitātei jāsasniedz pasaules līmenis līdz 2020. gadam.

Valdība 2007. gadā iekļāva jauno plānu savā pavasara pēcvēlēšanu programmā. Uzņēmēju pārstāvji apsoliya savākt 200 miljonus eiro - daļu apsolutā ziedojuma. Valdība apsoliya piešķirt 2,5 eiro par katru eiro, ko piešķir uzņēmēji. Šim nolūkam tika izveidots jauns likums, kas paredzēja neaplikt ziedojumus ar nodokli. Ierosinājumi rezultējās istā mediju karā, ko mobilizēja citas universitātes, kas uzskatīja, ka ieguldīt šādas summas vienas universitātes izveidē ir pilnīgi neadekvāti, turklāt privātais fonds nav atbilstošs modelis universitātes vajadzībām un jā saglabā savs iekšējās pārvaldības modelis. Presē izskanēja viedoklis, ka uzņēmumi pārvērtis universitāti par savu produktu attīstības kompāniju.

TECHLAM®
by LEVANTINA

30x50cm

50x50cm

50x100cm

100x100cm

300x100cm

300x100cm

LIELIZMĒRA FLĪZES

300 x 100 cm

Inovatīvs risinājums ēku fasādēm un interjeram

H & L S T U D I J A

H&L Studija flīžu saloni:

Rīgā, Jaunmoku ielā 26, T/C KOMFORTS, tālr. 67364020
Liepājā, Brīvības ielā 158a, T/C BIG FISH, tālr. 63422378

*Sauklis - tu vari
baudīt un būt
laimīgs mācoties!*

☒ *Ālto mākslas, dizaina
un arhitektūras
fakultātes (ARTS)
jauno kompleksu
paredzēts atklāt
2017. gadā.*

Ālto Universitātes Fonds tika nodibināts 2008. gadā, un divus gadus vēlāk mēs svinējām jaunās universitātes inaugurāciju. Ceremonija norisinājās «Finlandia» zālē, ko dizainējis Alvars Ālto, kura vārdu universitāte tiecās turpināt. 2500 cilvēku gājiens no «Finlandia» zāles uz Mūdienu mākslas muzeju «Kiasma» inaugurācijas ceremonijā bija simbolisks vairākos veidos. Ārā bija -20 °C, un tas mums visiem atgādināja par pareizu lēmumu un radošuma nozīmi izšķirošos brīžos. Mums ļoti padodas drosmīgi lēmumi, mērķtiecība un ātrums. Šis ir Somijas stiprās puses.

Māksla un dizains ir universitātes nozīmīgākās vērtības, kam bija svarīga loma Helsinku uzvarā konkursā par Pasaules dizaina galvaspilsētu 2012. gadā.

Līdzko tika izveidota universitātes ideja, stratēģisko lēmumu pieņemšana (apvienošana, papildu finansējums, fonds) kļuva daudz vieglāka. Ālto Universitāte iemieto centienus radīt jauna veida starpdisciplināru universitāti, uz studentiem vērstu mācību kultūru un

spēcīgu uzņēmējdarbības garu. Tās mērķis ir fokusēt resursus, lai risinātu liela mēroga problēmas, internacionalizēt mācībspēkus, paaugstināt pētniecības kvalitāti.

Problēma ir tā, ka studentiem un personālam šķiet: jaunā universitāte izpaužas administratīvajā un birokrātiskajā procesā, bet risinājumiem jānāk no universitātes kopienas. Tas nozīmē, ka tā vietā, lai veltītu vairāk laika izglītošanai un pētniecībai, cilvēkiem sākumā jāpavada laiks bezgalīgās un bieži vien garlaicīgās sapulcēs. Vadībai nepieciešami «muskulī» (administratīvais personāls), lai vadītu transformācijas procesu. Ari tas pastiprina sākotnējo sajūtu, ka runa galu galā ir par administrāciju, tādēļ

Redakcijas piezīme. Tēmas aktualitāti apliecina nesenā kopīgā Latvijas ekonomikas ministra, kultūras ministra, LMA rektora un RTU prorektora vizīte Somijā un Vjačeslava Dombrovska konstatējums, ka «liela daļa Latvijas zinātnisko institūtu vēlas saņemt lielāku valsts finansējumu, bet lai valsts neuzdotu nekādus jautājumus par to, ko tie dara, un neteiktu, kas tiem ir jādara. Somijā ir pavisam cits modelis» («Diena», 22.05.2014.). Turpat arī ministra atziņa, ka Latvijai Inovāciju padomes izveide ir nākamās desmitgades jautājums.

jāapskata veidi, kā izvairīties no nepatīkamās pieredzes.

Ālto Universitātes pamatā ir ideja iespējot divus procesus, kas viens otru pastiprinātu. Pirmkārt, dot zaļo gaismu mākslai, dizainam, tehnoloģijām un uzņēmējdarbībai, lai sasniegtu pasaules līmeni. Otrkārt, radīt kultūru, kurā dažādie virzieni būtu ieinteresēti sadarboties. Apvienošanās situācijās izaicinājums slēpjas jautājumā, kā vienlaikus atbalstīt dažādu kultūru attīstību un pretoties spiedienam vienādot universitātes iekšējo kultūru.

Lēmums koncentrēt visas aktivitātes vienā pilsētiņā Otaniemi pašreizējo trīs pilsētiņu vietā ievērojami veicinās dažādo skolu, disciplīnu un rūpniecību saspēli. Pirmais solis jaunās Ālto pilsētiņas izveidē bija starptautisks arhitektūras konkurss, kas notika 2013. gadā ar izaicinājumu pārvērst nedaudz garlaicīgo Otaniemi aizrautīgu ļaužu kopienā, kas kultivētu savu radošumu un ārpuskastes domāšanu.

Veiksmīgākā jaunās universitātes daļa ir tās rūpnīcas: Dizaina rūpnīca, Pakalpojumu rūpnīca, Veselības rūpnīca, Mediju rūpnīca un Ālto Digitālā dizaina laboratorija (ADD laboratorija pievēršas digitālo paradigmu maiņas izpētei). Rūpnīcas jeb eksperimentālas mācību platformas ir balstītas ciešā sadarbībā starp universitāti un uzņēmējiem. Dizaina rūpnīca kļuvusi par Ālto karognesēju, izveidojot tīklu, kas aptver Šanhaju, Melburnu, Ženēvu, Čīles Santjago un Bostonu. Starptautiskās intereses par Ālto Universitāti rezultāts ir tas, ka pieaudzis starptautisko kandidātu skaits uz profesoru vietām. To sekmējusi arī jaunā pilna laika profesūras sistēmas (Tenure Track System) ieviešana, ko izveidojusi Ālto Universitāte. Šie jauninājumi lielā mērā paātrinās universitātes attīstību un sekmēs tās internacionalizācijas centienus.

Nopietns izaicinājums bija krīzes izraisītā ekonomiskā nestabilitāte. Par laimi, gan uzņēmēji, gan valdība ir turējuši savus solījumus, un ziedojums Ālto Universitātes fondam izaudzis līdz vienam miljardam eiro. Šo investīciju augļi ļauj nodrošināt universitātes finansiālo stabilitāti. Ilgtermiņā tas rada pamatu universitātes akadēmiskajai un administratīvajai neatkarībai. ☒

Rakstu publicēšanai kontekstā ar augstākās izglītības reformām Latvijā sagatavoja Emils Rode, dizaina konsultants.